

Att skriva populärvetenskapligt

Hur och varför

Vad är populärvetenskap?

”I vidaste mening all vetenskaplig information som inte riktar sig till fackmän på det behandlade området. Oftast avser termen sådan information som gjorts lättfattlig genom enkel, underhållande stil, ofta färgad av entusiasm för ämnet. Popularisering av vetenskap innebär nästan alltid att man strävar efter att inlemma det vetenskapliga innehållet i ett vidare kulturellt sammanhang, så att det behandlade ämnets betydelse för världsbild, livsåskådning, vardagsliv, industriella tillämpningar e.d. framhålls.” (NE).

Konsten är alltså att skriva (eller på annat sätt kommunicera) så att det är begripligt och intressant för en bredare målgrupp och samtidigt korrekt och relevant för redan insatta.

Hur gör man då? – Några riktlinjer

Komma igång

- Anpassa innehållet till kunskapsnivån hos en allmänbildad vuxen, men som inte är civilingenjör.
- Ha gärna en viss person (kanske din granne eller kusin?) i tankarna när du skriver, det brukar underlätta.
- Låt ditt engagemang komma fram i texten!

Disposition

- Inled med det viktigaste, vilket gärna också får vara intresseväckande, t.ex. resultat, konsekvens eller varför forskningen behövs. Metoden, hur du gjorde, är sällan så intressant för allmänheten.
- Alltså: medan vetenskapliga texter ofta avslutar med resultat och slutsatser vänder populärvetenskapliga texter på steken och inleder ofta med resultaten.
- Frågor som gärna får besvaras:
  - Vad har du kommit fram till?
  - På vilket sätt kan resultaten användas?

- Hur påverkar dina rön människa och samhälle?
- Varför tror du att dina resultat är relevanta?
- Hur gjorde du?
- Ev. vem finansierade forskningen / samarbetspartners
- Ibland kan det fungera att lägga upp texten som en deckare eller ett mysterium, där du inleder med en pockande frågeställning och resultaten presenteras efter hand.
- Skriv kortfattat, max två sidor, men helst kortare.
- Luftig layout, använd radbrytningar då och då.
- Använd gärna bilder eller illustrationer.

Pedagogiska grepp

- Sätt in i ett större sammanhang, till något som läsaren kan relatera till och som hjälper honom/henne att förstå varför din forskning är viktig: t ex "varje år dör x personer av sjukdomen y", "Avgaser från bensindrivna fordon innehåller det giftiga ämnet y"
- Exemplifiera! Peka på ett konkret exempel för att förklara något abstrakt eller generellt. Gå från välkänt till något okänt.

Språket

- Undvik helst facktermer - men om de är absolut nödvändiga förklara dem väl. Undvik dock helst facktermer helt i början så att de inte stoppar upp läsningen.
- Använd ett levande språk! Med levande språk menas bl a att variera återkommande ord och begrepp, även om de blir ovetenskapliga.
- Korta meningar är lättare att läsa. Enkla ord fattar man snabbare. Även meningarnas längd kan behöva varieras.
- Skriv helst på svenska.
- Känns texten tung? Kolla om du har många substantiveringar ("restaureringar") – kanske de göras om till verb istället ("restaurera")? För variationens skull, blanda aktiv form ("vi studerade emulsionerna") med passiv form ("emulsionerna studerades"). Aktiv form upplevs ofta som mer direkt och lättläst. Testa din text på www.lix.nu
- Kom ihåg: att skriva lätt kan vara svårt ...
- Läs texten högt för dig själv

Till sist

- Låt din granne eller kusin läsa texten och be honom/henne förklara vad han/hon inte förstår.

Varför - Vad vinner jag som forskare på att kunna kommunicera populärvetenskapligt?

Tydlighet och struktur

- Som hjälp för det egna visionsarbetet, för att för mig själv kunna besvara frågor såsom: i vilket större sammanhang behövs min forskning? Vem efterfrågar den? Varför är den viktig? Etc.
- Som forskare befinner du dig i en liten, begränsad krets, framförallt din handledare (om du är doktorand). Om du kan förklara och förankra din forskning hos en bredare krets av intressenter finns större möjligheter att få fler förslag och synpunkter på sin forskning.

Samhället

- Bidra till allmänhetens och politikernas kunskapsnivå för att styra t.ex. beslut om forskningsmedel i rätt riktning. Det är demokratiskt viktigt att det finns en viss allmän kunskapsnivå om t.ex. energifrågor – forskare har här en viktig roll i att informera och stimulera till debatt.
- Många människor är intresserade av vetenskap och forskning – det du gör är intressant! Dock – de flesta vill förstå "varför", "för vem" etc – inte den "inomvetenskapliga versionen", d v s kanske inte av just de detaljer som du själv tycker är intressantast.

Andra intressenter

- Forskningsfinansiärer efterfrågar allt oftare populärvetenskapliga sammanfattningar.
- Underlag till arbetsansökningar, stipendieansökningar och CV.
- Underlag vid entreprenörskap och kommersialisering (där ju forskningens användbarhet måste vara tydlig).
- I vissa fall förklara för och övertyga projektdeltagare (kommuner, företag, myndigheter, andra forskare) om planerade, pågående projekt och resultat.

Marknadsföring

- Profilering, t.ex. för att intressera potentiella studenter.
- Uppslag och informationsstöd till informatörer på LTH/LU och vidare till forskningsjournalister för underlag till publicitet i fack- och dagspress.
- Stärka LTH:s och LU:s varumärke, vilket också kommer forskaren till del.

Lagstiftningen

- Svenska högskolor och universitet har i uppgift att dela med sig av kunskap, vid sidan av de två huvuduppgifterna, forskning och utbildning. Sedan högskolereformen 1977 är denna tredje uppgift lagstadgad.

Ökat vetenskapligt genomslag

- Undersökningar visar att vetenskapliga artiklar som får massmedial uppmärksamhet citeras mer av andra forskare jämfört med liknande artiklar som journalister prioriterar bort.

Feedback som strategiskt styrmedel

- Input från icke-forskare kan vara ett sätt att utveckla sin egen forskning och se till att den anpassa till dessa gruppers behov.

Pedagogik

- För en mer pedagogisk undervisning - studenter uppskattar föreläsare som kan sätta in ämnet i ett större sammanhang och göra det mer levande.
- Att en gång för alla kunna förklara för vänner och släktingar vad du egentligen sysslar med.